

DAVID ZNOVU KRÁLEM

Převod materiálu

Keřkovský Jan

Pořadí v lekci

12

VSTUPNÍ VERŠ

Ž 55,23 Žalmy 55:23 Na Hospodina slož svoji starost, postará se o tebe a nedopustí, aby se kdy spravedlivý zhroutil.

LITURGICKÉ ČTENÍ

2S 18,1-5

1. klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

Čzpráva o Davidově kralování je nesmlouvavě otevřená. Biblické dčjepravy včřšinou Davida hodnotí jako zbožného krále, který vzal vážně Náatanovo prorocké slovo o potupě Davidova domu. David však po svém pokání nebere zřetel na Náatanovo varování. Přehlíží a nezasahuje proti intrikám, které se mezitím na královském dvoře doslova zabydly (kap.13-14). David se i pře svou smrtí chová jako ten, kdo se dobře vyzná v technologii moci, radí Šalomounovi, které osoby má nechat zabít, aby si upevnil svou pozici a měl od nich pokoj (1Kr 2,5-6.8-9). Stín tohoto "pokoje" padá na Šalomounovo kralování a nelze ho nevidět nebo omlouvat Hospodinovou přizní ři plánem.

Č Absolón, Abšalóm nebyl synem Betsabé, nýbrž princezny Maachy. Narodil se v Chebronu, který byl převodním sídlem krále Davida. Chebronští žárlili na prvenství Jeruzaléma. Absolónovo jméno "Otec pokoje" souznívá s Šalomounovým – pokojný. Jsou to však rivalové. Absolónv životopis je vypsán v 2S 13,1n. Dodnes je pro židovstvo symbolem zrádce.

Č stát v bráně – zastávat funkci rozhodčího ve sporech , vynášet soudy.

Č Absolónovo uvěznutí na stromě bychom neměli chápat jako jeho nešikovnost nebo dšledek jeho parádivosti. Biblický text nás upozorřuje, že se jedná o posvátný strom. Posvátné pohanské stromy a svatyně nabízely azyl pro ty, kdo byli uvnitř. Tak se projevuje Absolónova náchylnost k pohanskému kultu (nejmladším mřžeme tento "náboženský postoj" vyložit tak, že se Absolón jednoznaně vzdává, ale Joáb ho přesto zabíjí). Absolónovu "pohanskou orientaci" dosvěďuje i vztyčení "památníku Absolónova" (18,18), nazvaného zjemněle "Abšalóмова ruka" – jednalo se o falický symbol břžný v kultech plodnosti. Podobných památníků znal starověký svřt nespočet. Zřsob pohřbu naznařuje, že Absolón má být považován za nábožensky neřistého – za proklatce.

Č Joábova taktika – je zřejmá – zabít co nejrychleji vřdce nepřátel, aby se zbytečně neprodluřoval bratrovražedný boj. Rychlé usmrcení Absolóna znamená pro jeho vojsko zřetelnou porážku a konec boje. Tuto taktiku však staví do odlišného svřtla zásadní Davidovo slovo – ušetřte Absolóna (18,5 viz též 18,12). Respekt ke králi a jeho přikazu má platit víc než dobře promřšlená taktika. Joáb svou svévolí porušil azyl, který pro Absolóna svým slovem zjednal sám David.

– Davidv nářek nemusí být pokládán za dobře vymřšlené divadélko pro diváky, protože David respektuje Absolónovo zvolení králem. V tomto ohledu má Absolón urřitou imunitu – tak jako ji měl i Saul. Vojevřdce Joáb je jiného rašení – nabádá Davida k přimřřenému zřsobu truchlení nad definitivně ztraceným synem.

Generál je přesvědčen, že není třeba déle pokračovat v truchlení, protože přešláte teatrální oplakávání syna zpochybňuje vojenskou strategii generála a vojska, a navíc neodpovídá ani vlastnímu Davidovu přání být a zůstat králem. David se této taktice podřídí, své touze též, a přestane truchlit.

2. úskalí textu:

Příběh o Absolónovi není varovným vyprávěním o neposlušné mánici, která doplatila na své vlasy. Absolón spíše doplatil na věrnost cizím bohům. Doufal, že ho ochrání, proto zůstává ve stromě – "visí mezi nebem a zemí" – očekává ochranu. Neměli bychom příběh zjednodušit tím, že o Davidovi řekneme, že Pán Bůh si ho vyvolil za krále, a Absolóna už předem zavrhl jako uchvatitele. Davidovo jednání vůbec nenaznačuje, že by si byl jist, že je Bohem vyvolen k dalšímu panování. David touto jistotou nežil. David přijímá zločinství (16,5nn). Byl si vědom, že si zaslouží zavržení a že na jeho místo může nastoupit někdo jiný. Proto pláť nad Absolónem nemusí být hned chápána jako "divadélko" pro veřejnost ani jako pouhý povinný náboženský obřad. Jde o smutek nad definitivně ztraceným synem. Lítost je velice křehká záležitost a neměla by být na veřejnosti předkládána jako zbožný-náboženský výkon. Kdyby se David vzdal svého úřadu, pak by i jeho nářek nemohl být chápán jako exhibice nebo obřad, kterým si myje ruce nad smrtí Absolóna. Hřích zabití syna má společenský rozměr, není to jen záležitost velitele Joába, postihuje i Davida, protože on chce být králem – to si má uvědomit.

3. metodické pokyny:

Obrázek lze použít po vyprávění. Děti pak mají volbou jedné cesty vystihnout smysl příběhu. Předpokládá to ovšem, že se při svém výkladu budete snažit vyhnout slovům, která mají na výběr.

Obrázek lze také použít v úvodu: Co předpokládají děti? Jakou cestou David půjde? Jakou by ony vybraly a proč? Příběh jim potom vyprávíte jako biblické řešení.

4. pomůcky: obrázek politika, který se umí nebo uměl prosadit za každou cenu; obrázek knížete Václava hledajícího azyl před Boleslavem; obrázek azylového domu; obrázek lidí prchajících před nepřítelem – v utečených táborech.

5. motivace uvedení do příběhu:

Otázka pro mladší a střední školní věk:

Byli jste někdy na pohřbu – proč tam lidé pláčí, co je dojímat?

Soustřeďte se na motiv lítosti – upřímné lítosti. Pláče někdo proto, že to jen předstírá? Proč to dělá?

Znáte nějakou hru, kdy si "zachráníte život", když něco uděláte? (čtete si, vrátíte se na svou polovinu hřiště, kam soupeř nesmí atd.) Motivace chce naznačit, že Absolón se spoléhal na ochranu starověkého božstva – na posvátnou ochranu. V lidové zbožnosti – křizek je ochrana proti zlým silám, svatá voda a kruh namalovaný křizem prý ochrání před zlými silami – tak je tomu v legendách, pohádkách. Bible neschvaluje Joábův čin, naznačuje však neúčinnost takových posvátných úkonů.

6. osnovy vyprávění:

a) osnova pro mladší školní v?k:

- I. Absolón pronásledován, David nakazuje šetrné zacházení s Absolónem
- II. Absolón hledá azyl, ale Joáb ho zabíjí
- III. David plá?e
- IV. Joáb Davida napomíná

b) osnova pro střední a starší školní v?k:

- I. David nakazuje šetrné zacházení s Absolónem
- II. Davidovo vojsko vít?zí nad Absolónovým
- III. Absolón hledá azyl v posvátném okrsku
- IV. Absolón zabit
- V. David plá?e
- VI. Joáb napomíná Davida

VYPRÁV?NÍ

I. MOTIVA?NÍ UVEDENÍ:

N?kdy se to tak semele, že lidé najednou stojí proti sob? jako nep?átelé. A n?kdy jsou to p?itom lidé, kte?í si donedávna byli blízcí: stojí proti sob? třeba sourozenci nebo rodi?e a d?ti – brzy zjistí, jak snadné je n?koho rozesmutnit nebo zranit a jak t?žko se rozbité vztahy dávají dohromady. N?kdy stojí proti sob? sousední národy nebo sousedé z téhož národa. ?asto je šířá nenávist a strach a o to víc si p?ipomínají k?ivdy, které zažili od t?ch druhých, a necht?jí ani slyšet o tom, co provedli oni sami. A n?kdy se to nakonec semele tak, že se do sebe pustí. ?ím víc lidí se do sporu zatáhne, tím horší to bývá. Za?ne-li se zabíjet, na obou stranách p?ibývá smutných a nešťastných. To lidé moc dobře v?dí, a p?esto se do sebe pouští zase znovu. To se pak ubližuje a ni?í a nedbá se na žádná pravidla, která jindy platí a chrání náš společný život.

II. DAVID PROTI ABŠALÓMOVI

Král David by m?l svému synu Abšalómovi co vy?ítat, a nebylo by toho málo. Ani on sám však nemá ?isté sv?domí. Ale není to jen jejich rodinný spor: oba byli prohlášeni za krále, týká se to tedy celého Božího lidu. Abšalóm vytáhl proti Davidovi do boje a vyhnal ho z Jeruzaléma. Co má te? David ud?lat? M?l by se vzdát? Anebo má bojovat? A když vyhraje, co dál? Pomstít se? Trestat? Nebo odpustit?

Lid má dva krále a David si možná není jist, jestli s ním Hospodin ještě po?ítá. Jak to bude dál?

Schyluje se k bitv? a nebude to p?kná podívaná: proti sob? stojí otec (bývalý král) a syn (kterému se povedl p?evrat a je králem te?). David a Abšalóm. Každý z nich má na své stran? spoustu voják? a ti te? p?jdou proti sob?. Boží lid je rozd?len na dv? znesvá?ené ?ásti. David sám do boje nep?jde. Cht?l jít, ale jeho lidé mu to rozmluvili, bude jim prý platn?jší, když z?stane tady. „Tak aspo? s ohledem na mne jednejte šetrn? s mým synem Abšalómem,“ na?ídil jim a oni vytáhli do bitevního pole.

Toho dne napořítali v Izraeli mnoho padlých, byla to hrozná, bratrovražedná bitva. Jenže co přijde po ní? Když se jednou dostanou zbraně ke slovu, hned tak nezmlknou, a zmocní-li se lidí pomstychtivá nenávist, není k zastavení. Jeden ze zkušených Davidových vojevůdců, Jóab, věděl, že aby tenhle boj brzy skončil, museli by protivníkům zabít velitele – to by byl rychlý a jasný konec a nepřátelé by byli poraženi. Najednou se taková příležitost naskytla.

III. ABŠALÓM V KONEC

Jakýsi bojovník přiběhl se zprávou, že našel Abšalóma: je táhle u posvátného stromu. „Proč jsi ho nezabil?“ zeptal se Jóab, „odmůna by tě neminula.“ Bojovník však nesouhlasil: „Abšalóm je přece královský syn! Na vlastní uši jsem slyšel, co říkal David: Jednejte s Abšalómem šetrně, už kvůli mně.“

Pak je tu ten posvátný strom. My žádné posvátné stromy nemáme, ale tehdy je některé národy považovaly na místo, kde člověk najde útočiště v nebezpečí: asi jako kdybyste v boji začali mávat bílým praporem, že se vzdáváte. Abšalóm možná věru motal dohromady s pověrami a se zvyklostmi pohanských národů, však už stihl dát postavit i svůj vlastní pomník (taky takový posvátný sloup to asi měl být). Snad tady od toho stromu čekal zázračnou pomoc a ukrýval se tam pod ochranu nějakých kouzel a čar.

Jóab to všechno vyslechl a zvážil, ale pak jen zavržel: „Nebudu se s tebou zdržovat.“ Nechal tam bojovníka stát a šel a Abšalóma zabil. Abšalóma sotva mohl ochránit posvátný strom, měl ho však chránit Davidův příkaz. Jenže Davidovy příkazy vojevůdce Jóab poslouchal jen někdy.

Ještě jeden problém tu byl: Kdo to králi řekne a jak? Jeden ochotný posel se nabídl, mladík, který už předtím Davidovi prokázal cenné služby. Jóab však raději poslal jakéhosi cizince: kdo ví, jak bude vypadat králův hněv a jak skončí posel špatných zpráv...

IV. DAVID V NÁŘEK

Kdo čekal, že si David oddechne a bude slavit vítězství, přepočítal se. Žádné oslavy se nekonaly, naopak: David se zhrozil, co se stalo. Šel do ústraní, někde, kde by byl sám, a tam hlasitě nařikal, vždyť ztratil syna („když bych byl umřel místo tebe, Abšalóme, synu můj!“). Brzy se rozšířilo, že král truchlí a zoufá si, a všeho lidu se zmocnil smutek: Kdepak oslavy vítězství, všichni se vkrádali do města, jako by se styděli, že s tou bitvou měli vůbec něco společného. Takhle se ale vracívají domů poražení: všichni společně prohráli; tak končí oběanská válka a skončila tak i tato bitva.

Znovu však zasáhl vojevůdce Jóab: Královi bojovníci se nemají za stydět, stydět by se přý měl David – za to, co teď dělá. „Buduješ, králi, a naříkáš po bitvě, ve které tví vojáci nasadili svůj život pro tebe a pro záchranu tvé rodiny. Co to s tebou je? Vždyť ty snad miluješ ty, kdo tě nenávidí, a nenávidíš ty, kdo tě mají rádi! Zdá se mi, že kdyby dnes zůstal naživu Abšalóm a my všichni byli po smrti, byl bys spokojenější.“ Ta slova Davida asi zarazila, ale něco na nich bylo. Poslechl proto Jóabovu radu (možná skoro rozkaz): „Vstaň a běž a jednej se svými služebníky vlídně!“ Jóab ještě připojil výhrůžku: Neuděleš-li to, končíme u tebe, zůstaneš sám a bude ti hůř, než jsi kdy zažil.

Král David se tedy posadil v bráně a lid k němu přicházel. Ti, kdo byli v boji na jeho straně, ale i ti druzí: nebylo snadné se smířit, ale pokoušeli se o to. Úplně jednotný však Boží lid rozhodně nebyl. Ale aspoň měli zase jen jednoho krále, a co víc: krále, který – i když měl mnoho chyb – byl věrný Hospodinu.

MODLITBA

Pane Bože, proč se tak snadno stane, že se lidé postaví proti sobě jaké nepřítel? Ty nás učiš lásce: abychom uměli odpouštět a začínat s druhými znovu, po dobrém. Vždyť žijeme z tvé milosti a tu máme přátel i druhým. Prosíme, pomáhej nám, ať to dovedeme trochu líp. Ať nad námi nevyhrává hněv a už vůbec ne nenávist. Prosíme taky za všechny lidi, kteří žijí uprostřed nenávisti, bojů a válek. Prosíme za ty, komu se po někom stýská a kdo jsou smutní. Pomáhej nám, Pane. Amen

podněty pro rozhovor:

• může nás před nebezpečím ochránit amulet?

• co je azyl, azylový dům?

• znáte nějakého českého knížete nebo krále, který nevyužil svého vítězství nad nepříteli k jejich likvidaci a potup? (Soběslav kontra Lothar bitva u Chlumce 1126, Jiří z Poděbrad u Vilémova r.1458 nezlikvidoval uherského krále Matyáše.)

• znáte nějaké magické předměty, které člověk naprosto bezpečně ochrání? Nebo je to pověra? Nebo se to děje jen ve filmových pohádkách?

- pamatujete si na jinou situaci, kdy král David hlasitě projevoval svou lítost?
- znáte nějakou píseň, v níž se prosí za odpuštění? (Odpuš. S 233) Je lehké takovou píseň zpívat, anebo nezáleží na slovech, která zpíváme, a stačí, že se nám líbí melodie?
- byli jste někdy na nějakém shromáždění nebo na pohřbu, kde jste pocítovali lítost a plakali jste?
- stane se vám někdy, že pláčete u televizního filmu, že cítíte slzy v očích?
- apoštol Pavel řekl, že máme plakat s plačícími a radovat se s radujícími – je to vlastnost slabochů, že se přizpůsobí náladě druhých? O čem to apoštol mluví? Nebo “správně” chlap, správně dříve nikdy nepláče?

Odkaz na pracovní list

[12 David znovu králem - st](#)

[12 David znovu králem](#)

Odkaz na píseň

[Neskládejte v mocných naději](#)

[Já chtěl bych, Bože můj, mít srdce plné síly](#)

[Před tvou tváří, Pane, nemám vůbec nic](#)

[Voláme z hlubokosti, z žaláře temného](#)

[Jednou budem dál, jednou budem dál, já vím](#)

[Ověky \(SV198\)](#)

[Odpuš, že dnes tak jako včera](#)

[Ježíši, Pane můj \(BTS39\)](#)

Cílová skupina

[Mladší školní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu Starý zákon 2](#)

Biblický odkaz (kat)

[2 Samuelova 18,1–17](#)